



Eduskunnan sivistysvaliokunta

UUODEN 2015 TALOUSARVIOESITYYS (HE 131/2014 vp., PL 29, mom. 29.30.30)

Talousarvioesityksen vaikutus vapaan sivistystyön toimintamahdollisuuksiin

Totean lausuntona Opetushallituksen puolesta hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2015 vapaan sivistystyön osalta seuraavan.

Vapaan sivistystyön (VST) oppilaitosten käyttökustannuksiin on talousarviossa (mom. 29.30.30) varattu 156 345 000 € käytettäväksi valtionosuuden maksamiseen kansalaisopistoille, kansanopistoille, opintokeskuksille, kesäyliopistoille ja Snellman - korkeakoulu -nimiselle oppilaitokselle sekä enintään 5 838 000 € vapaan sivistystyön valtionavustuksiin. Määrärahaa käytetään VST oppilaitosten tehtävään järjestää yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Valtionavustusten painotuksena on tukea vapaan sivistystyön rakenteellista kehittämistä, laatua ja vaikuttavuutta sekä koulutuspoliittisesti tärkeiden kohderyhmien koulutusmahdollisuuksia. Nuorisotakuun opintoteliavustukset suunnataan nuorten maahanmuuttajien opiskelu- ja kielitaitoa parantavaan koulutukseen.

Momentin määräraha vähenee kuluvan vuoden talousarvioon nähden 8 473 000 €. Muutos 2014 - 2015 koostuu indeksikorotuksesta (kustannustason muutos +1,1 % / 1,7 milj. €) ja määrärahan leikkauksesta (säästö päätös -10,0 milj. €) sekä kertamenon poistosta (-200 000 €).

Valtionosuusmäärärahan leikkaus on tarkoitus kohdentaa suoritemäärän vähentämiseen yksik-köhintoja leikkaamatta. OPH:n Koulutustoimialan palvelut toimintayksikön laskelman mukaan suoritemäärän vähennys kohdentuu vapaan sivistystyön työmuodoille vuonna 2015 seuraavasti.

Valtionosuus	2015	2014	erotus	%
Kansalaisopistojen käyttökustannukset			- 117	
	1 793 625	1 910 985	360	- 6,54
Kansanopistojen käyttökustannukset			- 11	
	255 187	266 724	537	- 4,52
Opintokeskusten opintokerhotoiminta			0	0,00
	255 000	255 000		
Opintokeskusten muu opintotoiminta			- 1	
	166 358	168 196	838	- 1,10
Kesäyliopistojen käyttökustannukset			- 2	
	55 747	57 803	056	- 3,69

VST-oppilaitosten talouden tilanne on ollut viime vuodet tiukka. Opetushallitus on saattanut tukea ylimääräisin avustuksin osaa tukea hakeneista toimijoista. Vaikka esitetyt vuoteen 2015

kohdistuvat säästötoimet ovat prosentuaalisesti linjassa valtiontalouden niukkuuden jakamiseen, ne ovat aikaisempien vuosien määrärahasupistusten jälkeen VST-oppilaitoksille tuntuvia.

Pidempään jatkuessaan aleneva määrärahakehitys tulee heijastumaan vapaan sivistystyön toimintamahdollisuuksiin kielteisesti koulutustarjonnan supistumisena, koulutuksen osallistujamäärien laskuna, erityisryhmien koulutustarjonnan vähenemisenä sekä alueellisten erojen lisääntymisenä. Kehitys luo korotuspaineita koulutustarjonnan hinnoitteluun, mikä voi kohdistua kielteisesti aliedustettujen väestöryhmien koulutustarjontaan. Pitkään jatkuessaan tilanne voi johtaa siihen, että alan toimijoiden kehittämistoiminta alkaa muuttua säästöpainotteiseksi ja kustannuspaineet alkavat heijastua koulutustarjonnan laatuun kielteisesti.

Hallitus toteuttaa osana rakennepoliittista päätöstä toisen asteen koulutuksen ja vapaan sivistystyön rakenneuudistuksen, jolla tähdätään riittävän suuriin vapaan sivistystyön oppilaitoksiin toiminnan laadun ja vaikuttavuuden varmistamiseksi. Uudistuksen toteutusta valmistelee kansliapäällikkö Anita Lehikoisen johtama toimialan ja sidosryhmien edustajista koostuva ohjausryhmä sekä virkamiesvalmistelusta vastaava projektiryhmä.

Vapaan sivistystyön rakenne- ja rahoitusuudistusta valmistellaan myös johtaja Kirsi Kangaspunnan vetämässä työryhmässä, jonka määräaika on 15.12.2014 saakka. Työryhmä on rahoitusjärjestelmän uudistamista valmistellessaan hakenut ratkaisuja laatua vähentävien elementtien purkamiselle, jotta esimerkiksi ns. suoritekilpailusta voitaisiin päästä vuoden 2016 alusta lukien eroon. Työryhmän esitys on tarkoitus saattaa lausunnolle siten, että eri tahojen näkemykset voitaisiin huomioida HE valmistelussa / antaa HE eduskunnan edellyttämässä aikataulussa loppuvuodesta 2014.

Osa VST-oppilaitoksista järjestää merkittävässä määrin yhteiskunnan varsinaisen koulujärjestelmän piiriin kuuluvaa koulutusta, mm. ammatillista perus- ja lisäkoulutusta. Rakennepoliittikan mukaiset tehostamis- ja säästötoimenpiteet voivat kohdistua näiden useaa koulutustehtävää hoitavien koulutuksen järjestäjään toimintamahdollisuuksiin kumulatiivisina. Kansliapäällikkö Lehikoisen ohjausryhmän tehtävänä on tarkastella ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen, lukioden ja vapaan sivistystyön muodostamaa kokonaisuutta. Työryhmän tavoite on huolehtia siitä, että uudistusten kokonaisuutta viedään eteenpäin hallitusti.

Hallituksen talousarvioesityksen mukaan aikuiskoulutuksen kysyntä kasvaa (PL 29 / selvitysosa). Tavoitteena on, että vuosittain 60 % aikuisista osallistuu koulutukseen ja aikuiskoulutuksen osallistumispohja laajenee.

Vapaan sivistystyössä omaehtoisen aikuiskoulutuksen opiskelijamäärien kehitys on ollut seuraava:

Vapaan sivistystyön oppilaitokset	2011 toteuma	2012 toteuma	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
- Kansalaisopistot, opiskelijat	1 144 809	1 140 455	1 094 000	1 094 000	1 033 000
- Kansanopistot, opiskelijat	135 168	138 702	124 700	124 700	119 600
- Kesäyliopistot, opiskelijat	52 256	53 008	51 200	51 200	49 700
- Opintokeskukset, opiskelijat	228 967	238 507	226 500	226 500	225 400
- Liikunnan koulutuskeskukset, opiskelijat	95 999	86 842	90 000	90 000	90 000

Oppilaitosten opiskelijamäärät osallistujien bruttomäärinä (nettomäärät pienemmät).

VST määrärahojen / suoritemäärien kaventuminen vuonna 2015 vähentää koulutustarjontaa vaikeuttaen asetettujen koulutukseen osallistumista ja osallistumisohjelman laajenemista koskevien tavoitteiden saavuttamista.

Opetushallitus

Hakaniemenranta 6, PL 380, 00531 Helsinki, puhelin 029 533 1000, faksi 029 533 1035, etunimi.sukunimi@oph.fi, www.oph.fi

Utbildningsstyrelsen

Hagnäskajen 6, PB 380, 00531 Helsingfors, telefon 029 533 1000, fax 029 533 1035, fornamn.efternamn@oph.fi, www.oph.fi